

APOSTOLISCHE REIS NAAR LUXEMBURG EN BELGIË

TOESPRAAK VAN DE HEILIGE VADER

Ontmoeting met universiteitsprofessoren

Katholieke Universiteit Leuven, 27 september 2024

Mijnheer de Rector,

Dames en heren professoren

Beste broeders en zusters, Goedemiddag!

Het verheugt me dat ik in uw midden mag zijn en ik dank de Rector voor zijn verwelkoming waarin hij refereert aan de geschiedenis en de traditie waarin deze Universiteit is geworteld. Tevens schetste hij enkele van de grote uitdagingen waarmee we vandaag geconfronteerd worden. Vandaar de eerste taak van de Universiteit: een integrale opleiding aanbieden waardoor mensen over de nodige middelen beschikken om het heden te begrijpen en te werken aan de toekomst.

Culturele vorming is nooit een doel op zich en Universiteiten mogen niet het risico lopen “kathedralen in de woestijn” te worden. Het zijn van nature milieus die ideeën bevorderen en nieuwe stimuli geven voor het menselijk leven en denken en voor de uitdagingen waar de samenleving voor staat. Met andere woorden, milieus die ruimte genereren. Het is mooi om te bedenken dat de Universiteit cultuur genereert, ideeën genereert, maar bovenal een passie heeft voor het zoeken naar de waarheid in dienst van de menselijke vooruitgang. Vooral katholieke Universiteiten, zoals deze, zijn geroepen om “een beslissende bijdrage te leveren aan het zuurdesem, het zout en het licht vanuit het evangelie van Jezus Christus en vanuit de levende Traditie van de Kerk, die altijd openstaat voor nieuwe scenario's en nieuwe voorstellen” (Ap. Const. Veritatis gaudium, n. 3).

Daarom wil ik jullie uitnodigen: verleg de grenzen van de kennis ! Het gaat niet om het vermeederen van begrippen en theorieën, maar om van de academische en culturele vorming een vitale ruimte te maken die het leven omarmt en tot het leven spreekt. Er wordt een kort bijbels verhaal verteld in het boek Kronieken, dat ik hier aanhaal. De hoofdpersoon is Jabes, die tot God bad: “zegen mij: maak mijn grondgebied groot (1 Kronieken 4:10). Jabes betekent “pijn”, en hij werd zo genoemd omdat zijn moeder zoveel geleden had bij zijn geboorte. Maar nu wil Jabes niet opgesloten blijven in zijn pijn, zich voortslepend in klaagzangen, en hij bidt tot de Heer om “de grenzen te verruimen” van zijn leven om een gezegende, grotere, meer gastvrije ruimte binnen te gaan.

Grenzen verleggen en een open ruimte worden voor mens en maatschappij is de grote missie van de Universiteit. In onze context worden we geconfronteerd met een

ambivalente situatie waarin de grenzen smal zijn. Aan de ene kant zijn we ondergedompeld in een cultuur die niet meer op zoek gaat naar de waarheid.

We hebben de rusteloze passie voor onderzoek verloren en zoeken onze toevlucht in het comfort van het zwakke denken, in de overtuiging dat alles gelijk is, dat het ene ding het andere waard is, dat alles relatief is. Aan de andere kant, wanneer men, in academische contexten en elders, over waarheid praat, vervallen we vaak in een rationalistische houding waarin alleen dat wat we kunnen meten en ervaren als waar kan worden beschouwd, alsof het leven uitsluitend kan worden gereduceerd tot de materie en tot wat zichtbaar is. In beide gevallen zijn de grenzen beperkt.

Aan de ene kant hebben we de geestelijke vermoeidheid, die ons veroordeelt tot permanente onzekerheid en een gebrek aan passie, alsof het zinloos is om betekenis te zoeken voor een werkelijkheid die onbegrijpelijk blijft. Dit gevoel komt vaak voor bij sommige personages in het werk van Franz Kafka, die de tragische en kwellende toestand van de XX-eeuwse mens beschreef. In een dialoog tussen twee personages in een van zijn verhalen vindt men deze uitspraak: “Ik denk dat u zich niet met de waarheid bezighoudt, alleen omdat ze te moeilijk is” (Racconti, Milaan 1990, 38). De zoektocht naar de waarheid is moeilijk omdat ze ons dwingt buiten onszelf te treden, risico's te nemen en vragen te stellen. Daarom voelen we ons, als onze geest moe is, meer aangetrokken tot een oppervlakkig leven dat niet te veel vragen stelt; net zoals we ons aangetrokken voelen tot een gemakkelijk, licht, comfortabel “geloof” dat nooit iets in vraag stelt.

Aan de andere kant hebben we het ziellose rationalisme waarin we vandaag de dag dreigen te vervallen, geconditioneerd door de technocratische cultuur. Als de mens alleen nog maar tot materie wordt gereduceerd, als de werkelijkheid wordt opgesloten binnen de grenzen van het zichtbare, als de rede alleen nog maar een mathematische en 'laboratorium' rede is, dan verdwijnt de verwondering, die innerlijke verwondering die ons aanspoort om verder te kijken, om naar de hemel te kijken, om die verborgen waarheid te ontdekken die gaat over de fundamentele vragen: waarom leef ik? Wat is de zin van mijn leven?

Wat is het uiteindelijke doel en het uiteindelijke einde van deze reis? Romano Guardini vroeg zich af: “Waarom is de mens, ondanks alle vooruitgang die hij heeft geboekt, zo onbekend voor zichzelf en wordt hij dat steeds meer? Omdat hij de sleutel tot het begrijpen van de essentie van de mens kwijt is. De wet van onze waarheid zegt dat de mens alleen herkend kan worden van bovenaf, van God, omdat hij zijn bestaan alleen aan Hem ontleent” (Gebed en Waarheid, Brescia 1973, p. 56).

Beste professoren, laten we ook leren bidden zoals Jabes tegen geestelijke vermoeidheid en zielloos rationalisme: “Heer, verruim onze grenzen!” Laten we God vragen om ons werk te zegenen, in dienst van een cultuur die in staat is om de uitdagingen van vandaag aan te gaan. De Heilige Geest, die we als geschenk hebben ontvangen, spoort ons aan om te zoeken, om de ruimten van ons denken en handelen te verruimen en ons tot de volle waarheid te brengen (vgl. Joh 16,13). We zijn ons ervan bewust - zoals de Rector aan het begin zei - dat “we nog niet alles weten”, maar tegelijkertijd is het juist deze grens die u altijd vooruit moet duwen, u moet helpen om de vlam van het zoeken brandend te houden en een open venster te blijven op de wereld van vandaag.

En daarvoor wil ik u oprecht bedanken! Dank u wel, want door uw grenzen te verleggen, wordt u een onthaalplaats voor vele vluchtelingen die hun land moeten ontvluchten, te midden van duizend onzekerheden, enorme moeilijkheden en soms afschuwelijk lijden. We zagen zojuist een zeer ontroerende getuigenis in de video. En terwijl sommigen oproepen om de grenzen te verstevigen, hebben jullie, als universitaire gemeenschap, ze verruimd, hebben jullie je armen geopend om deze door pijn getekende mensen te verwelkomen, om hen te helpen studeren en groeien.

Dit is wat we nodig hebben: een cultuur die grenzen verlegt, die niet “sektarisch” is en die niet beweert boven anderen te staan, maar die integendeel zichzelf in het deeg van de wereld stopt en er een goede zuurdesem in brengt die bijdraagt tot het welzijn van de mensheid. Deze taak, deze “grotere hoop”, is jullie toevertrouwd!

Een theoloog uit dit land, zoon en professor van deze Universiteit, zei: “Wij zijn het brandende braambos dat God in staat stelt zich te openbaren” (A. GESCHÉ, Dieu pour penser. Le Christ, Cinisello Balsamo 2003, p. 276). Houd de vlam van dit vuur brandend; verleg de grenzen! Wees oprechte zoekers naar de waarheid en doof nooit uw passie, om niet te vervallen in de lusteloosheid van het denken. Wees protagonisten in het creëren van een cultuur van inclusie, van mededogen, van aandacht voor de zwaksten en voor de grote uitdagingen van de wereld waarin we leven.

En vergeet alsjeblieft niet voor me te bidden. Dank u!